

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ก่องแก้ว วีระประจักษ์ (บรรณาธิการ). ชินมหานิทาน เล่ม ๑ ภาคภาษาบาลี. พิมพ์ครั้งแรก, หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, กรุงเทพฯ : หจก.สหประชาพานิชย์, ๒๕๓๐.
- ก่องแก้ว วีระประจักษ์ (บรรณาธิการ). ชินมหานิทาน เล่ม ๒ ภาคภาษาไทย. พิมพ์ครั้งแรก, หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, กรุงเทพฯ : หจก.สหประชาพานิชย์, ๒๕๓๐.
- ก่องแก้ว วีระประจักษ์ และวิรัตน์ อุณาทรวงกูร. คัมภีร์ไบเบิลฉบับหลวงในสมัยรัตนโกสินทร์. หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๒๗.
- เกษม บุญศรี. คำบรรยาย ภาษาไทยชั้นสูง ของชุมชนภาษาไทยของคุรุสภา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๑๘.
- จันทปรีนฤนาถ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. ปทานุกรม บาลี ไทย อังกฤษ สันสกฤต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระราชพิธีสิบสองเดือน เล่ม ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๓๓.
- ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม. พระประวัติและพระนิพนธ์ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรบริการ, ๒๕๑๕.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ประวัติบุคคลสำคัญ. พระนคร : แพร่วิทยา, ๒๕๓๖.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. สังคดียวงศ์. คำอธิบายหนังสือสังคดียวงศ์ พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (กมลเถระ) วัดพระเชตุพน, กรุงเทพฯ : หจก.ศิวพร, ๒๕๒๑.
- ธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พระ. พุจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- ธรรมสิริชัย, พระ. ผู้แปลและเรียบเรียง. พุทธ-อัสตินิบาต. (พิมพ์เป็นที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ พระธรรมสิริชัย วัดพระปฐมเจดีย์ นครปฐม), ๒๕๒๘.

- นิธิ เขียวศรีวงศ์. ปากไก่และใบเรือ ว่าด้วยการศึกษาประวัติศาสตร์-วรรณกรรมยุคต้นรัตนโกสินทร์. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๘.
- บำเพ็ญ ะวิน. อัมมประวัติ : คัมภีร์เพื่อพุทธภาวะ เอกสารหมายเลข ๖ ประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องวรรณกรรมพุทธศาสนาในล้านนา ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๑.
- บำเพ็ญ ะวิน. ปฐมสมโพธิ สำนวนล้านนา. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๒๕.
- ประชุมพงศาวดาร ฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม ๔ "ปฐมวงศ์", พระนคร : ก้าวหน้า, ๒๕๐๗.
- ผ่อง เช่งกิ่ง. ภาพพุทธประวัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๒๖.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕. พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๐.
- พระเถระ ๓๐ รูป. ปฐมสมโพธิ ๓๐ ปริจเฉท. พระเถระ ๓๐ รูป แต่งถวายรัชกาลที่ ๕, พระนคร : โรงพิมพ์ไท, ๒๔๗๑.
- พิมพ์ธรรม (ชอบ อนุจารีมหาเถระ ร.บ.), พระ. พุทธประวัติที่ศนศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๕, (พิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ ในการทำบุญอายุครบ ๔ รอบ ๔๘ ปี พระเมธีวราญาณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโอรสาราม ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๓๙).
- พุทธทาส ภิกขุ. พุทธประวัติจากพระโอษฐ์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๒๙.
- ไพฑูริย์ ดอกบัวแก้ว. บทความเรื่อง ปฐมสมโพธิ เอกสารใบลานที่เก่าที่สุดในล้านนา หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ชาวกรุง ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๙๐ วันอาทิตย์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๑.
- วชิรญาณวโรรส. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. พุทธานุพุทธประวัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๒๖, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๙.
- ศักดิ์ศรี แยมันดดา. วรรณวิทยา รวมบทความทางวิชาการ พิมพ์เป็นที่ระลึกในวาระเกษียณอายุราชการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔.
- สมเด็จพระสังฆราช (ปยุตฺตเทว). ปฐมสมโพธิ. กรุงเทพฯ : มหาลุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

- สำนักอบรมครูวัดสามพระยา. พระคัมภีร์ชาดกแปล ฉบับ ส.อ.ส. ๒๐ เล่ม. (พิมพ์โดยเสด็จ
พระราชกุศล ในงานพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
(พื้น ขุติพุทธมหาเถร ป.ธ.๙). กาญจนบุรี : สหાયการพิมพ์, ๒๕๓๙.
- สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. อุปกรณ์วรรณคดีพุทธศาสนา คู่มือพระปฐมสมโพธิ. พิมพ์ครั้งที่ ๓,
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. วิวัฒนาการวรรณคดีบาลีสายพระสุตตันตปิฎกที่แต่งในประเทศไทย
ไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. พุทธศาสนา : ทศนะและวิจารณ์. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
เสมอ บุญมา. อรรถาธิบายและวิเคราะห์ศัพท์ในปฐมสมโพธิกถา. กรุงเทพฯ : หจก.สำนัก
พิมพ์ประกายพรึก, ๒๕๓๖.
- รัตนปัญญาเถระ, พระ. ชินกาลมาลีปกรณ์. แสง มนวิฑูร ผู้แปล. พิมพ์ครั้งที่ ๔, ในงานพระ
ราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร, กรุงเทพฯ, ๒๕๑๗.
- วงเดือน สุขบาง. การศึกษาปฐมสมโพธิกถาในแนวสุนทรียะ. ปริญญาานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรฯ, ๒๕๒๔.
- วัลลีย์ ภิงคารวัฒน์. ชินาลังการ : การตรวจชำระและศึกษาเชิงวิเคราะห์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

ภาษาบาลี

- ปฐมสมโพธิ วิจารณ์น้ำคำโท ร.๓ เลขที่ ๒๓๔๓/๑-๑๕ ตู๋ ๑๐ ชั้น ๕/๒ บัณฑิต ๑๕ ผูก
อักษรขอม ภาษาบาลี หอสมุดแห่งชาติ อักษรย่อ ร.
_____ ฉบับทอ้งน้อย ร.๓ เลขที่ ๒๒๓๒/๑-๑๕ ตู๋ ๑๐ ชั้น ๒/๒ บัณฑิต ๑๕ ผูก
อักษรขอม ภาษาบาลี หอสมุดแห่งชาติ อักษรย่อ ท.
_____ ฉบับทอ้งน้อย ร.๓ เลขที่ ๒๒๖๓/๑-๑๕ ตู๋ ๑๐ ชั้น ๓/๒ บัณฑิต ๑๕ ผูก
อักษรขอม ภาษาบาลี หอสมุดแห่งชาติ อักษรย่อ น.
_____ ฉบับเทพชุมนุม ร.๓ หมวดตำนาน หมู่๓๑ เลขที่ ๑ ตู๋ ๖ บัณฑิต ๑๕ ผูก
อักษรขอม ภาษาบาลี วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม อักษรย่อ ข.
_____ ฉบับล่องชาด ร.๔ เลขที่ ๒๒๓๐/๑-๑๕ ตู๋ ๑๐ ชั้น ๒/๒ บัณฑิต ๑๕ ผูก
อักษรขอม ภาษาบาลี หอสมุดแห่งชาติ อักษรย่อ ล.

- _____ ฉบับอักษรอมฤ ร.๓ เลขที่ ๑๗๙ ตู๋ ๑๓๑ ขึ้น ๓/๓ บัณฑิต ๑๕ ผูก
อักษรอมฤ ภาษาบาลี หอสมุดแห่งชาติ อักษรย่อ ม.
- _____ ฉบับทองน้อย ร.๓ เลขที่ ๒๒๓๓ ตู๋ ๑๐ ขึ้น ๒/๒ เส้นจาร อักษรอม
ภาษาบาลี ๒๒ ผูก หอสมุดแห่งชาติ
- ปฐมสมโพธิ ฉบับล้านนา เลขที่ ๓๖๙/๑-๗ ตู๋ ๑๒๙ ขึ้น ๔/๒ จ.ศ. ๑๐๘๒ อักษรธรรมล้านนา
ภาษาไทย-บาลี หอสมุดแห่งชาติ
- _____ ฉบับล้านนา. วัดโหล่นหิน ลำปาง จ.ศ. ๙๓๖ อักษรธรรมล้านนา ภาษา
บาลี ผูกที่ ๑, ๒ และ ๓ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- _____ ฉบับวัดโหล่นหิน ลำปาง จ.ศ. ๙๕๔ อักษรธรรมล้านนา ภาษาบาลี ผูกที่
๑, ๓ และ ๔ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- _____ เลขที่ ชม.น. ๖๖๗/๒ จ.ศ. ๙๓๒ ผูก ๑ อักษรธรรมล้านนา ภาษาบาลี
หอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่
- _____ เลขที่ ชม.น. ๖๖๗/๓ ข ผูก ๓ วัดศรีบุญเรือง ท่าสาย อักษรธรรมล้านนา
ภาษาบาลี หอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่
- _____ ฉบับอยุธยา เลขที่ ๘๒๕ ตู๋ ๘ ขึ้น ๑ ฉบับครุเดิม (ทองใหญ่ ร.๑) พ.ศ.
๒๓๓๑ เส้นจาร อักษรอม ภาษาบาลี ๑๗ ผูก หอพระมณฑิยธรรม
- _____ ฉบับรัตนโกสินทร์ ส่วนวันที่ ๑ ฉบับรดน้ำดำเอก เลขที่ ๒๑๙๕ ตู๋ ๑๐
ขึ้น ๑/๒ เส้นจาร อักษรอม ภาษาบาลี ๑๘ ผูก หอสมุดแห่งชาติ
- Pathamasambodhi Vitthara. Bangkok : December 1925. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระจันทบุรีนฤนาถ โปรดให้นายทัต บุญญพิพิธ คัดถ่ายถอดจากต้น
ฉบับตัวเขียนอักษรอม ภาษาบาลี เป็นอักษรโรมัน ภาษาบาลีตามต้น
ฉบับ ให้แก่ ศาสตราจารย์ซิลวอง เลวี อักษรย่อ ส.
- ปรมาณูชิตินิโรธ, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ. ปฐมสมโพธิ (ภาษาบาลี) ฉบับ
คัดลอกจากคัมภีร์ใบลานอักษรอม คณะสงฆ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม,
กรุงเทพฯ : บริษัท สหธรรมิก, ธันวาคม ๒๕๓๗. อักษรย่อ พ.
- ซุททกนิกาย ชาตกปาณียา ส่วนอนนาฏตา ชาตกภูจกตา ปจโม ภาคี เอกนิปาตวณณา.
กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- มธุรสตติวาลินีนา นาม ซุททกนิกายภูจกตยา พุทธวีสวณณา. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

สมุทฺคลวิธานินิยา นาม ทิฆนิกายภูทกถา สีลชนธวคฺคความณนา (ปจโม ภาโค). กรุงเทพฯ :
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

ภาษาอังกฤษ

Cocdes, G. : Une vie indochinoise du Buddha: la Pathamasambodhi, in: Melanges d'Indianisme a la Memoire de L. renou. Paris', 1968, pp. 217-227.

v. Hinuber, O. "A Handbook of Pali Literature" Indian Philology and South Asian Studies, 1996. p. 180.

Malalasakera, G.M. DICTIONARY OF PALI PROPER NAMES. 2 vols. London : Routledge & Kegan Paulltd, 1974.

Rhys Davids and Stede. PALI-ENGLISH DICTIONARY. London : antony rowe Ltd, 1992.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

พระมหาสุรพล ฉายา ขิตตนาโณ นามสกุล สิงศิริตน์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ที่อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา บรรพชาวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ณ วัดสามก้อ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา อุปสมบทวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร สำเร็จเปรียญธรรม ๙ ประโยค ณ สำนักเรียนวัดพระเชตุพน ฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา ๒๕๓๗ และพุทธศาสตรบัณฑิต วิชาเอกศาสนา มหาวิทยาลัยวงศราชวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๓๘ เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลีสันสกฤต ภาควิชาภาษาตะวันออก ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา ๒๕๓๘ ในระหว่างศึกษาได้รับทุนผู้ช่วยสอนของบัณฑิตวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา ๒๕๔๐ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย